

Sygn. akt II Ca 184/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Piątkowska-Bidas (spr.)

Sędziowie: SSO Monika Kośka

SSO Marek Boniecki

Protokolant: protokolant sądowy Iwona Rajca

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2013 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa Ż. C. i S. C.

przeciwko (...) w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Staszowie

z dnia 16 listopada 2012 r. sygn. I C 131/12

oddala apelację i zasądza od (...)w W.na rzecz Ż. C.i S. C.kwoty po 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 184/13

UZASADNIENIE

W punkcie I wyroku z dnia 16 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Staszowie zasądził od pozwanego (...)na rzecz powódki Ż. C.tytułem zadośćuczynienia kwotę 45.000,00 wraz z odsetkami ustawowymi naliczanymi od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I); oddalił powództwo Ż. C.w pozostałym zakresie (pkt II); zasądził od pozwanego (...)na rzecz powódki S. C.tytułem zadośćuczynienia kwotę 45.000,00 wraz z odsetkami ustawowymi naliczanymi od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt III); oddalił powództwo S. C.w pozostałym zakresie (pkt IV); oddalił powództwo B. C.w całości (pkt V); oddalił powództwo B. C.w całości (pkt VI); zasądził od (...)w W.na rzecz powódki Ż. C.kwotę 2.034,72 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt VII); zasądził od (...)w W.na rzecz powódki S. C.kwotę 2.034,72 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt VIII); zasądził od powódki B. C.na rzecz (...)w W.kwotę 3.600,00 złotych tytułem kosztów procesu (pkt IX); zasądził od powoda W. C.na rzecz (...)w W.kwotę 3.600,00 złotych tytułem kosztów procesu (pkt X); nakazał ściągnąć od pozwanego (...)w W.na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w S.) kwotę 4.500,00 złotych tytułem nieuiszczonych opłat sądowych (pkt XI); nakazał ściągnąć z zasądzanego w pkt I roszczenia od powódki Ż. C.na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Staszowie) kwotę 625 złotych tytułem nieuiszczonych opłat sądowych (pkt XII); nakazał ściągnąć z zasądzanego w pkt III roszczenia od powódki S. C.na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Staszowie) kwotę 625 złotych tytułem nieuiszczonych opłat sądowych (XIII).

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu 3 kwietnia 2004 r. w miejscowości Z., gmina B., doszło do wypadku drogowego, w następstwie którego śmierć poniósł A. C.. Postanowieniem z dnia 30 lipca 2004 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w S. umorzył postępowanie w sprawie o przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. dotyczące niniejszego wypadku drogowego z uwagi na niewykrycie sprawcy przestępstwa. Przedmiotowe postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie B. C., małżonka zmarłego, otrzymała w dniu 6 sierpnia 2004 r. W chwili śmierci A. C. był żonaty z B. C., pozostawił też troje dzieci, które w dniu śmierci poszkodowanego liczyły: Ż. C. 4 lata, W. C. 13 lat, S. C. 10 lat. W dniu 6 kwietnia 2004 r. B. C. dokonała zgłoszenia szkody w (...) S.A. Inspektorat w S.. W dniu 17 stycznia 2005 r. (...) S.A. Zespół (...) w S. przekazał sprawę (...) w W. celem dalszego załatwienia. Informacje o tym przekazano również B. C. do wiadomości. B. C. otrzymała zawiadomienie z dnia 7 lutego 2005 r. od (...) o przyznaniu jej kwoty 13.750,00 zł. Ostatecznie zawiadomieniem z dnia 15.07.2005 r. (...) przyznał B. C. i jej dzieciom łącznie kwotę 51.875,00 zł.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał, iż okoliczności zdarzenia, w którym zginął mąż i ojciec powodów A. C. nie były kwestionowane przez żadną ze stron i Sąd ustalając stan faktyczny w tym zakresie oparł się na niekwestionowanych dokumentach zgromadzonych w sprawie. Sąd Rejonowy podniósł, iż do stanu faktycznego w niniejszej sprawie zastosowanie znajduje przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zdaniem Sądu nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż powodowie, a więc małżonka zmarłego oraz jego dzieci są w niniejszej sprawie czynnie legitymowani do wystąpienia z żądaniem kompensaty na podstawie art. 446 § 3 i § 4 k.c. przeciwko sprawcy, jak również podmiotowi odpowiadającemu za sprawcę, czyli (...). Jako podstawę odpowiedzialności (...) Sąd wskazał przepis art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...). Jeżeli chodzi o spełnienie przesłanki w postaci krzywdy, jakiej doznali powodowie na skutek śmierci A. C., Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zgromadzone dowody potwierdzają wersję powodów o wielkich cierpieniach, przeżyciach i bólu po śmierci ojca i męża. Zatem co do zasady roszczenia wszystkich powodów o zadośćuczynienie za doznaną w związku z tym krzywdę są usprawiedliwione. Sąd przyjął, że w niniejszym stanie faktycznym odpowiednią kwotą tytułem zadośćuczynienia dla każdego z powodów będzie suma 60.000,00 zł. Po uwzględnieniu stopnia przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody w 25 % , co jest okolicznością pomiędzy stronami zupełnie bezsporną, kwota ta wynosi 45.000,00 zł. Sąd wskazał, iż stosowne zadośćuczynienie mógł jednakże zasądzić wyłącznie na rzecz Ż. C. oraz S. C., a to z uwagi na fakt, iż roszczenia powodów B. C. i W. C. uległy przedawnieniu. Sąd był zobowiązany uwzględnić podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczeń w powyższym zakresie. Jako datę, od której należy liczyć termin przedawnienia roszczeń powodów Sąd przyjął dzień 7 lutego 2005 r., albowiem dopiero z datą otrzymania zawiadomienia od (...) o przejęciu odpowiedzialności na siebie i wypłaceniu odszkodowania, można mówić o dowiedzeniu się przez B. C., a tym samym pozostałych powodów o osobie obowiązanej do naprawienia szkody. Sąd Rejonowy wskazał, iż do wszystkich roszczeń B. C. oraz roszczeń Ż. C., S. C. i W. C. w zakresie odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej zastosowanie ma przepis art. 442¹ § 1 k.c., natomiast do roszczeń o zadośćuczynienie W. C., Ż. C. i S. C. § 4 art. 442¹ k.c. Sąd wskazał, iż w stosunku do powodów upłynął zatem termin przedawnienia odnośnie roszczeń o odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, jednakże powództwa o te roszczenia i tak podlegałyby oddaleniu w całości, ponieważ nie została spełniona podstawowa przesłanka zasądzenia odszkodowania z tego tytułu, jaką jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów wskutek śmierci A. C..

Apelację od tego orzeczenia wniósł pozwany zaskarżając powyższy wyrok w części:

1. zasądzającej od pozwanego (...) na rzecz powódki Ż. C. kwotę 45000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I wyroku);
2. zasądzającej od pozwanego (...) na rzecz powódki S. C. kwotę 45000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt III wyroku);
3. zasądzającej na rzecz powódek S. i Ż. C. po 2034,72 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt VII i VIII wyroku);

4. zasądzającej od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 4500 zł tytułem nieuiszczonych opłat sądowych (pkt XI wyroku);

zarzucając wyrokowi:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 442 § 1 oraz 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że w związku z nieustaleniem sprawy wypadku, roszczenia powodów Ź. oraz S. C. nie uległy przedawnieniu, a to poprzez błędne przyjęcie daty początkowej naliczania terminu przedawnienia na dzień 07.02.2005 r.;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 442¹ § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, w której Sąd winien zastosować art. 442 k.c. przed nowelizacją;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 Ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny, poprzez jego zastosowanie w stanie faktycznym uzasadniającym przedawnienie roszczeń na podstawie art. 442 kc;

4. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 442¹ § 4 k.c. poprzez jego zastosowanie do roszczeń, które uległy przedawnieniu przed dniem wejścia w życie tego przepisu;

5. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 448 k.c. w związku z art. 98 oraz art. 34 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe ich zastosowanie polegające na przyjęciu, że odpowiedzialność pozwanego (...), uregulowana poprzez odesłanie do zakresu ochrony ubezpieczeniowej OC posiadacza pojazdu, obejmuje odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych osoby trzeciej nie poszkodowanej bezpośrednio w wypadku komunikacyjnym;

a w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach zarzucając:

1. naruszenie art. 481 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie i zasądzenie odsetek od zadośćuczynienia od dnia 28.06.2012 r. do dnia zapłaty, uznając iż w tej dacie strona pozwana ((...)) miała możliwość wypłaty należnego zadośćuczynienia, podczas gdy dopiero postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie dało możliwość realnej oceny roszczeń zgłaszanych przez powodów,

2. naruszenie art. 481 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie odsetek od zadośćuczynienia od dnia 28.06.2012 r. do dnia zapłaty, uznając iż w tej dacie strona pozwana ((...)) miała możliwość wypłaty należnego zadośćuczynienia.

3. naruszenie art. 448 k.c. poprzez błędną wykładnię i pominięcie, iż zasądzenie zadośćuczynienia oraz ustalenie jego wysokości stanowi fakultatywne uprawnienie Sądu i nie jest wymagalne przed datą jego zasądzenia;

4. naruszenie art. 109 ust 2 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. (...) poprzez nie uwzględnienie, iż przepis ten dopuszcza – w sytuacji spełnienia określonych przesłanek – możliwość określenia innego momentu wymagalności świadczenia ubezpieczyciela, w przypadku, gdy ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości;

2. zasądzenie od powodów Ź. C. i S. C. na jego rzecz kosztów postępowania przed sądem I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż Sąd Rejonowy nie dopuścił się obrazy art. 233 §1 k.p.c., albowiem dokonał on wszechstronnej i szczegółowej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, nie uchybiając przy tym ani zasadom logicznego rozumowania ani zasadom doświadczenia życiowego. W konsekwencji ustalenia Sądu pierwszej instancji są prawidłowe i Sąd Okręgowy podziela je i uznaje za własne.

Nie zasługuje na uwzględnienie argumentacja skarżącego, iż roszczenie powodów S. C.i Ż. C.o zadośćuczynienie uległo przedawnieniu, albowiem termin przedawnienia rozpoczął swój bieg najpóźniej w momencie, w którym powodowie dowiedzieli się o umorzeniu postępowania karnego w sprawie, którego przedmiotem był wypadek drogowy. Zgodnie z art. 442¹ § 3 k.c. w razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Nie można zatem zgodzić się ze skarżącym, iż skoro brak ustalenia sprawcy implikuje odpowiedzialność (...)to dzień stwierdzenia takiej okoliczności przez uprawniony organ jest dniem, w którym poszkodowany dowiaduje się o podmiocie odpowiedzialnym za naprawienie szkody. W niniejszej sprawie niewątpliwie jest, że B. C., a zatem również pozostali powodowie, dowiedzieli się o osobie zobowiązanej do naprawienia szkody dopiero z chwilą otrzymania zawiadomienia od (...)o przejęciu odpowiedzialności na siebie i wypłaceniu odszkodowania. Sąd Rejonowy słusznie przyjął zatem dzień 7 lutego 2005 r., tj. datę zawiadomienia B. C.o przyznaniu świadczenia przez pozwanego jako datę początkową, od której należy liczyć termin przedawnienia. Przyjęcie daty umorzenia postępowania karnego jako początku biegu terminu przedawnienia byłoby nieuzasadnione, ponieważ B. C.nie wiedziała wówczas o tym, iż to pozwany stosownie do przepisu art. 34 w zw. z art. 38 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...)odpowiada za szkody na osobie wyrządzone przez nieustalonego sprawcę wypadku. Jednocześnie wskazać należy, iż powołany przez skarżącego wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie IV CK 340/03 oraz z dnia 11 maja 2003 r. w sprawie V CKN 1664/00 zapadł na tle odmiennego stanu prawnego, a mianowicie pod rządami nieobowiązującego już art.442 k.c, który określał termin przedawnienia roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych. Przepis ten został uchylony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz.U.07.80.538) zmieniającej nin. ustawę z dniem 10 sierpnia 2007 r. Obecnie kwestię przedawnienia przedmiotowego roszczenia reguluje art. 442¹ k.c. Skarżący nie ma również racji twierząc, iż skoro B. C.w dniu 6 kwietnia 2004 r. zgłosiła do (...)wypadek z ruchu pojazdów wskazując, iż sprawca nie został ustalony, to miała wiedzę, iż podmiotem odpowiedzialnym był (...). Zgłoszenie przez B. C.wypadku do (...), a nie do pozwanego wskazuje bowiem na to, iż w jej przekonaniu to (...), a nie pozwany było zobowiązane do naprawienia szkody. Jednocześnie stwierdzając w zgłoszeniu z dnia 6 kwietnia 2004 r., iż sprawca nie został ustalony B. C.nie wiedziała czy w rzeczywistości nie będzie on wykryty, albowiem postępowanie w sprawie wypadku zostało umorzone postanowieniem z dnia 30 lipca 2005 r. Sąd Rejonowy w konsekwencji zasadnie uznał, iż roszczenia powodów S. Ż.C.zostały objęte dyspozycją art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks Cywilny, zgodnie z którym do roszczeń, o których mowa w art. 1 ustawy, a zatem także do roszczeń S.i Ż. C., powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442¹ k.c.

Nie ma również racji skarżący, iż Sąd Rejonowy błędnie przyjął, iż odpowiedzialność (...)obejmuje odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych osoby trzeciej nie poszkodowanej bezpośrednio w wypadku. W uchwale z dnia 13 lipca 2011 r. sygn. akt III CZP 32/11 Sąd Najwyższy potwierdził bowiem dopuszczalność zasądzenia ***zadośćuczynienia na podstawie art. 23 i 24 w zw. art. 448 Kodeksu cywilnego w wyniku spowodowania śmierci członka rodziny, które nastąpiło przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia.*** Sąd Najwyższy potwierdził tym samym wcześniejszą linię orzecniczą wskazującą na możliwość dochodzenia rekompensaty pieniężnej za doznaną krzywdę, gdy śmierć członka rodziny nastąpiła jeszcze przed nowelizacją Kodeksu cywilnego z sierpnia 2008 r., wprowadzającą art. 446 § 4 k.c. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy wyraził bowiem w uchwale z dnia 22 października 10.2010 r., III CZP 76/10 oraz w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 stycznia 2010 r. IV CK 307/09.

Należy także wskazać, że w uchwale z dnia 7 XI. 2012 r. w sprawie III CZP 67/12 Sąd Najwyższy orzekł, iż przepis § 10 rozporządzenia z dnia 24 III 2000 r. nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 kc.

Za chybione należy również uznać zarzuty skarżącego dotyczące rozstrzygnięcia o zadośćuczynieniu. Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił, iż dopiero w pozwie sformułowano żądanie zapłaty zadośćuczynienia w związku ze śmiercią A. C., a zatem skoro pozwany dowiedział się o żądaniu już z chwilą doręczenia odpisu pozwu to od tego momentu pozostawał w opóźnieniu w realizacji świadczenia. Zgodnie bowiem z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Nie ma zatem racji skarżący twierdząc, iż odsetki od zadośćuczynienia powinny być liczone od dnia wyrokowania. Jak wskazał Sąd Najwyższy w powołanym przez Sąd pierwszej instancji wyroku z dnia 16 grudnia 2011 r. V CSK 38/11, jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma niewątpliwie możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie należne są od tego właśnie terminu.

Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Rejonowy prawidłowo orzekł o kosztach procesu. Powódki Ż. C. i S. C. wygrały sprawę w 78,26 %, a zatem pełnomocnik powódek mógł skutecznie domagać się zapłaty tytułem kosztów procesu kwoty 2.817,36 zł. Mając jednakże na względzie, iż pozwany nie uległ w 21,74 % to mógł skutecznie domagać się kwoty 782,64 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Rejonowy zasadnie zasądził zatem od pozwanego na rzecz powódek po 2034,72 zł, czyli różnicę pomiędzy powyższymi kwotami. Ponadto Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy, stosownie do wyników procesu, rozdzielił na obie strony obowiązek zwrotu kosztów sądowych w postaci nieuiszczonych opłat od pozwów, które wynosiły kwoty po 2875 zł. Pozwanego obciążały kwoty po 2.250 zł należne od powództw wytoczonych przez Ż. C. i S. C., co łącznie dało kwotę 4.500 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 391 §1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. zasądzając od (...) na rzecz Ż. C. i S. C. kwoty po 1200 złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego tj. wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2009 Nr 146, poz. 1188 ze zm.) w zw. z §13 ust. 1 pkt 1 w zw. z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

SSO M. Kośka SSO E. Piątkowska - Bidas SSO M. Boniecki